

Om Forholdstalsvalgmaaden
særlig om dens Anvendelighed ved vore Rigsdagsvalg
af
H. Dorph-Petersen.

I den nedenfor aftrykte Afhandling af Hr. cand. polyt. H. Dorph-Petersen til Barfredshøj har Red., væsenligst af Hensyn til Tidsskriftets begrænsede Plads, foretaget nogle Forkortelser. Navnlig har man udeladt en længere Indledning, i hvilken Forf. paaviste, hvorledes det bestaaende Valgsystem fører til, at de forskellige politiske Partier i Rigsdagen blive repræsenterede paa en Maade, som ikke svarer til deres Styrke i Befolkningen, og at en stor Mængde Vælgere overhovedet ikke ville blive repræsenterede, saa at deres Stemmer i Virkeligheden spildes. Dette vil atter medføre, at mange Vælgere, der Gang efter Gang se, hvorledes deres Stemmer gaa til Spilde, omsider overhovedet afholder sig fra at deltage i Valgene. Men derved forøges yderligere Sandsynligheden for, at Rigsdagens S sammensætning ikke bliver noget sandt Udtryk for de i Vælgerkorpset herskende Anskuelser. — Forf. fremkommer da her med sit Forslag til Afhjælpning af disse Misligheder.

Red.

Under den Forudsætning, at Stemmetallet skal være det ene afgørende, maa den Valgordning være mest rationel og derfor ogsaa retfærdigst, der som sit Resultat kan fremskaffe Repræsentanter, der alle ere valgte med saa vidt muligt det samme Antal Stemmer og saaledes, at der tillige kun bliver ganske faa eller helst slet ingen virkningsløse Stemmer.

Vi kunne tænke os et vist Antal Partier i et Land, betegnede ved A, B, C . . . o. s. v., hvor disse Bogstaver tillige betegne de for hvert Parti ved et Valg afgivne Stemmer. Er der ialt afgivet et Stemmeantal = M, saa er $A + B + C + \dots = M$. Skal Repræsentanternes Antal være N, saa vil Idealet være, at hver Repræsentant bliver valgt med et Stemmetal udtrykt ved $\frac{M}{N} = Q$, hvor Q er den fulde Kvotient. Dette kan dog kun opnaas i sin Renhed, hvis alle Størrelserne A, B, C . . . hver for sig ere Multipla af Q; men da dette ikke kan forudsættes, saa ville disse Størrelser i Almindelighed kunne udtrykkes ved $A = Qa + A_r$, $B = Qb + B_r$, $C = Qc + C_r \dots$, hvor a, b, c . . . betegne Antallene af de Kandidater, der for hvert Parti kunne vælges med fuld Kvotient, medens A_r , B_r , $C_r \dots$ ere de overskydende Stemmer, som ikke have været nødvendige til at skaffe de mulige Kandidater fuld Kvotient. Hver enkelt af Størrelserne A_r , B_r , $C_r \dots$ er mindre end Q, og deres Sum er delelig med Q.

Kalde vi nu $\frac{A_r + B_r + C_r \dots}{Q}$ for P

saa bliver P ogsaa udtrykt ved

$$P = N \div (a + b + c \dots)$$

o: Tallet P betegner Antallet af de Repræsentantpladser, som ikke har kunnet besættes ved Valg med fuld Kvotient. For nu ogsaa at kunne faa valgt dette resterende Antal Repræsentanter paa den Maade, at saa mange Stemmer som muligt komme til Nytte, maa man medtage P Kandidater af dem

paa hvem de fleste Reststemmer ere faldne. Da det ikke har saa stor Betydning, om der i en større repræsentativ Forsamling er et eller to Medlemmer flere eller færre, saa kunde det synes mere rationelt at medtage alle de Kandidater, paa hvem der af Reststemmer var faldet et Antal af $\frac{1}{2} Q$ eller derover, enten saa deres Tal blev lidt over eller lidt under P ; men i Praxis vilde det føre til, at et eller flere Partier delte sig i fingerede Partier og sørgede for, at hvert af disse fik tilstrækkelig store Rester, hvorfor en saadan Ordning ikke kan lade sig etablere, men man maa blive staaende ved at medtage som anført det normerede Antal Kandidater af dem, der have flest Reststemmer.

Lad os derefter tænke os alle Vælgerne samlede paa ét Sted, efterat hvert Parti iforvejen har opstillet en tilstrækkelig stor Liste over sine Kandidater i en bestemt Orden. Naar saa Vælgerne af ethvert Parti afgive deres Stemmer paa den Maade, at de første stemme paa den Kandidat, som staar øverst paa Partiets Liste, indtil denne har faaet det tilstrækkelige Antal Stemmer Q , dernæst paa den næste, o. s. fr., saa vil der efter endt Valg for de forskellige Partier netop være afgivet Stemmer i et Antal af A, B, C o. s. v. og være valgt Repræsentanter med fuld Kvotient i et Antal af a, b, c — —; Resultatet vil overhovedet blive som foran anført og med Reststemmerne kan man ligeledes gaa frem som angivet.

Ved en saadan Valgordning vilde man opnaa, at det overvejende Antal af Repræsentanter valgtes med akkurat det samme Stemmeantal, og tillige at

kun et Minimum af Stemmer gik til Spilde; men det er en Selvfølge, at det i Praxis ikke vilde kunne lade sig gøre at samle alle Landets Vælgere paa ét Sted, og ligesaa lidt at samle dem blot efter større Landsdele, hvorved ellers Fremgangsmaaden vilde blive den samme som ovenfor fremstillet, og med tilnærmelsesvis lige saa rigtigt et Facit.

Men kunde der ikke tænkes en Ordning, hvorved dette samme Resultat kunde naas uden at samle Vælgerne for hele Landet eller for større Kredse paa ét Sted til Repræsentantvalget? Jo der er noget der hedder Fuldmagt, og ved Valgmandsvalg bliver der jo allerede baade her i Landet og andetsteds givet Fuldmagt til enkelte af Vælgerkorpset til at møde i dettes Sted for at afgøre forskellige Valg. Men som det nu er, veje disse Valgmænds Stemmer lige meget, hvad enten de ere valgte med mange eller faa Enkeltstemmer, ligesom alle de Enkeltstemmer, der ere faldne paa deres Modkandidater, blive betydningsløse. Naar Bestræbelsen derfor er at opnaa et Valg, hvis Resultat kan blive som foran anført, saa maa Valgfuldmagten gives paa en anden Maade. Og dette kan da ske ved at hvert betydende Parti opstiller Kandidater i Enkeltkredse, der kunne gøres af en passende Størrelse ligesom ved de nuværende Enkeltvalg, og at derefter alle de Kandidater, paa hvem Stemmer ere faldne, møde til det endelige Valg og afgøre dette, hver i Forhold til eller med det Antal Enkeltstemmer, som han har opnaaet i Enkeltkredsen. Ved en saadan Ordning vil man kunne føre alle Enkeltstemmerne i et Land sammen paa et eller nogle faa

Steder, og derved opnaa akkurat det samme, som man kunde have opnaaet, hvis alle Vælgerne personlig vare mødte og havde afgivet deres Stemmer.

Da det imidlertid har vist sig baade her i Landet og andetsteds, at der ingen praktiske Vanskeligheder er for at have Enkeltkredsene saa store, at der kun er en for hver valgt Repræsentant, saa er der selvfølgelig heller intet til Hinder for at have dem af en lignende Størrelse ved Valgmandsudvælgelsen; men da det derfor kan forudsættes, at hvor der ikke er et Utal af Partier, der ville de fleste Valgmænd erholde et anseligt Antal Enkeltstemmer, saa ligger det nær at ordne hele Valget som en Kombination af direkte og indirekte Valg saaledes, at Repræsentanterne kun vælges blandt Valgmændene, hvorved de der blive endelig valgte, ville som Basis have, først alle de Stemmer, der oprindeligt ere faldne paa dem fra Valgene, og dernæst de, der ere overførte paa dem af deres Meningsfæller blandt Valgmændene, indtil de have naaet den fulde Kvotient. Valget vil da være at foretage saaledes: Valgmændene opføres i Orden eftersom de have Stemmer, de med de fleste Stemmer først. Har en eller nogle faa allerede efter Valget i Enkeltkredsene opnaaet fuld Kvotient eller mere, saa er han umiddelbart valgt og kan endda overføre de muligt overskydende Stemmer paa en anden. Dernæst begynder man med de sidste, de der have færrest Stemmer; disse skulle da overføre deres Stemmer paa andre, og man bliver da ved fra neden, idet dog enhver, som faar tilført Stemmer fra en anden, derved rykker op med sine oprindelige og tilførte Stemmer blandt

dem, der have et tilsvarende Antal Stemmer, hvorved hans Udsigt til at blive blandt de endelig valgte forøges. Hvergang nu en Kandidat ved Stemmeoverførelsen erholder fuld Kvotient, indskrives han som valgt Repræsentant, og den, der sidst har overført sine Stemmer paa ham, har Ret og Forpligtelse til at overføre de muligt overskydende Stemmer paa en anden. Da det ikke kan forudsættes, at hvert Parti netop har et Antal Stemmer, der er et vist Multiplum af Kvotienten, vil der som Regel blive nogle Reststemmer tilbage; med Hensyn til disse forholdes der da som tidligere angivet, nemlig, at de Kandidater, der have de største Antal Reststemmer, ogsaa indskrives som Repræsentanter indtil disses Tal bliver fuldt. Da der selvfølgelig ved Valg paa denne Maade tillige bør vælges et passende Antal Suppleanter, og der er overvejende Sandsynlighed for, at de forrest valgte Suppleanter ville komme til at fungere i en større eller mindre Tid af Valgperioden, saa ligger det nær at tage Suppleanterne af de Kandidater, som efter de valgte Repræsentanter ere blevene staaende med de fleste Stemmer. Det vil da være rimeligt ved Stemmeoverførelsen at standse, naar man kommer til dem, der have halv Kvotient, thi saa vil ingen mere kunne overføre sine Stemmer paa en enkelt, og der vil da ikke være flere tilbage, der have Stemmer, end at der knebent bliver nok til de da manglende Repræsentanter og et passende Antal Suppleanter. Den mindre Rest af Stemmer, der saaledes ikke faar Gyldighed ved Repræsentantvalget, vil da i det mindste faa Gyldig-

hed ved Suppleantvalget, hvilket som anført ogsaa har adskillig Betydning.

Det ses let, at Størrelsen og Antallet af Enkeltkredsene ved denne Valgmethode ikke har nogen Indflydelse paa det endelige Valgresultat; dog vil en meget stor Ulighed i Størrelse mellem Enkeltkredsene være noget mindre heldig, da saa de Kandidater, der have faaet Stemmer fra de mindste Kredse, ville møde frem til det endelige Valg med forholdsvis faa Stemmer, hvorfor de ville have mindre Udsigt til at komme med blandt de valgte Repræsentanter, og den Udvej, til saadanne Kredse at henvise Partiernes tarveligere Kandidater, vil dér let svække Interessen for Valget. I et folkerigt Land vil det derimod være ret heldigt at gøre Enkeltkredsene temmelig store, saa at der er en Del færre Enkeltkredse end Antallet af Repræsentanter; derved vil det opnaas, at omtrent alle Kredse ville have blandt Repræsentanterne mindst én af dem, de have stemt paa, medens adskillige Kredse endog ville have to eller flere.

For nærmere at illustrere det her fremførte, er der her opstillet to Exempler, det ene i Tab. I, det andet i Tab. II. I begge Exempler er saavel Enkeltkredsene som Repræsentanternes Antal tænkt at være 10, de afgivne Stemmers Antal 30000, Kvotienten altsaa 3000, og de repræsenterede Partier at være A, B og C; Kredse ere nummererede 1 til 10, og Fodtallet ved Bogstavet betegner, fra hvilken Kreds vedkommende er valgt, altsaa A₇ Kandidaten for Partiet A valgt i 7de Kreds. I Tab. I er det tænkt, at Stemmetallene i alle Partier netop ere

Multipla af Kvotienten, nemlig 12000, 9000 og 9000, for at vise, at saa kan netop hver valgt Repræsentant komme til at have sin Basis i et Stemmetal, der er lig den fulde Kvotient. I Tab. I b er Opstillingen foretaget efter Stemmetallet, ligesom der er vist, hvorledes Stemmerne overføres. I første Kolonne findes Betegnelsen for Kandidaterne, i anden deres oprindelige Stemmetal. Tredie Kolonne angiver udfør de, der have overført deres Stemmer, til hvem de have overført disse. I de følgende Kolonner findes udfør de Kandidater, til hvem Stemmer ere overførte, dels disses Antal, dels de der have overført dem, og tilsidst er der en Kolonne for det samlede Antal Stemmer og en for Rækkefølgen, i hvilken de valgte have opnaaet fuld Kvotient, angivet med Romertal. A_3 som har 200 Stemmer for meget, overfører disse paa A_9 , der iforvejen har 1800 St., han faar derved ialt 2000 St. Derefter begyndes fra neden med B_3 , der overfører sine 100 Stemmer paa B_{10} , saa B_8 sine 200 St. paa B_7 ; men da denne siden overfører alle sine Stemmer paa B_2 , bliver i Virkeligheden B_8 s Stemmer overførte til B_2 . Efter B_8 overfører A_{10} sine 200 St. paa A_9 , der nu saaledes har ialt 2200 St., senere C_1 sine 200 St. paa C_9 o. s. fr. A_4 , der har 1100 St., overfører heraf 800 paa A_9 , som derved faar fuld Kvotient, og Resten 300 overføres da paa A_6 . Det ses af Tab. I a, at ved almindelige Majoritetsvalg vilde Antallet af Repræsentanter for de tre Partier være blevet $A : 6$, $B : 3$ og $C : 1$, medens ved denne korrekte Methode Antallet vil blive: $A : 4$, $B : 3$ og $C : 3$, hvilket jo svarer ganske til de for Partierne afgivne

Enkeltstemmer, ligesom hver eneste af disse har Gyldighed og samme Gyldighed.

Tab. II viser et mere udviklet Forhold. Partiet A har ialt 16800 St. B : 8000 St. og C : 5200 St. Derefter kan A sikkert indsætte 5 Repræsentanter, B 2 og C 1; men hvert Parti har desuden saa mange overskydende Stemmer, at det kan haabe at opnaa én Repræsentant til. Foruden de 3000 St. som A_4 skal beholde, har Partiet A 13800 St., dette Tal divideret med 5 giver 2760 som Kvotient, hvilket jo ikke er langt fra den fulde Kvotient 3000, og større end de tilsvarende Kvotienter, som de andre Partier kunne opnaa for at faa den uvisse Forøgelse (2667 og 2600); men de enkelte Stemmetal for A Kandidaterne ere saa store, at det ikke er muligt at give 5 af de øvrige 9 Kandidater netop Stemmetallet 2760; thi det maa være en Hovedregel, at den, der overfører sine Stemmer, kun maa overføre dem paa én, med mindre denne derved faar for mange, ligesom en eventuel Rest heller ikke maa deles. B kan dele sine 8000 St. i to paa 2700 og én paa 2600, eller to paa 3000 og en paa 2000; og endelig kan C dele sine 5200 St. i to paa 2600 eller i en paa 3000 og en paa 2200; begge kunne naturligvis ogsaa benytte andre Kombinationer for at opnaa den attraaede Forøgelse uden at risikere for meget. Tab. II b, der iøvrigt er ordnet paa samme Maade som Tab. I b, viser en Mulighed, hvor kun tre Kandidater have faaet fuld Kvotient, medens de øvrige have faaet 2700 og 2600 St. og A_{10} er bleven første Suppleant med 2500 St. For nu at modvirke, at saadanne Kombinationer tage Overhaand, kan man

f. Ex. bestemme, at de Suppleanter, som komme til at mangle ved Hovedvalget, skulle vælges blandt de ikke valgte Kandidater alene af de Repræsentanter, der have opnaaet fuld Kvotient. I det her anførte Exempel, hvor der kun er bleven valgt en Suppleant, som tilhører Partiet A, vil ogsaa kun dettes Repræsentanter komme til at vælge de resterende Suppleanter. Havde derimod alle tre Partier valgt saa mange Repræsentanter som mulig med fuld Kvotient, vilde det endelige Resultat være bleven det samme, men i saa Fald havde Partierne B og C ogsaa faaet nogen Indflydelse paa Valget af Restsuppleanterne. Naar man ved Siden af en saadan Rettighed for de Repræsentanter, der ere valgte med fuld Kvotient, betænker Vanskeligheden ved at kombinere de mange mindre regelmæssige Tal, som i Praxis ville forekomme, og Usikkerheden ligeoverfor de andre Partiers Manøvrer, saa kan man vist rolig forudsætte, at ved et Valg af mange Repræsentanter vil den overvejende Flerhed af dem erholde fuld Kvotient, eller i det mindste en saa stor Kvotient, at den praktisk taget betyder det samme.

Der er selvfølgelig ved denne Valgordning ikke noget til Hinder for, at den samme Mand stiller sig som Kandidat i flere Enkeltkredse, for derved at opnaa et saa meget større Antal oprindelige Stemmer; dette har navnlig Betydning for dem, der høre til de Partier, der have mindre Tilslutning, og allermest for dem, der staa udenfor Partierne. Paa den anden Side maa der, for ikke ved Hovedvalget at faa et Utal af Kandidater med nogle ganske faa Stemmer,

sættes en Minimumsgrænse for det Stemmetal, der skal kunne faa Betydning i og fra Enkeltkredsene, hvilken Minimumsgrænse enten kan være et bestemt Tal eller en vis Procentdel af det samlede Antal i Kredsen afgivne Stemmer.

Næst efter den store og væsentligste Fordel, som den her fremførte Valgordning vilde medføre, at alle Repræsentanterne blev valgte med paa det nærmeste det samme Antal Stemmer, og at kun ganske faa Stemmer blev virkningsløse, vilde den ogsaa have andre mindre, men ikke ganske uvæsentlige Fordele, fremfor de nu brugelige Valgordninger, nemlig:

1°. De Vælgere, der høre til de mindste Partier og endmere de Vælgere, der staa udenfor Partierne, og som langt fra alle høre til de mest indolente eller i politisk Henseende indifferente, vilde have Udsigt til at kunne sætte nogle faa Repræsentanter ind paa Tingene, og om disse end ikke ved deres Afstemning ret ofte vilde kunne gøre Udslaget, saa vilde de dog ofte ved deres Tale og øvrige Virksomhed, især i stærkt bevægede Perioder, kunne virke afdæmpende og modererende paa de stridende Parter. I det hele vilde Repræsentantforsamlingen ogsaa herved blive et sandere Udtryk for Vælgerkorpset, hvoraf mange ingenlunde staa saa skarpt paa det ene eller andet Stade, som dets Repræsentation skulde lade formode; thi hvor der som oftest kun staa to Kandidater mod hinanden paa Valgtribunerne, ere Vælgerne enten nødte til at stemme paa en af disse eller helt at undlade at stemme.

2°. De forskellige Partier vilde mere kunne faa

deres bedste Mænd frem, idet der blandt andet ikke vilde være Risiko for som nu, at Koryfæerne kunde falde igennem ved Enkelvalgene, en Omstændighed, som i enkelte Lande modvirkes ved, at saadanne opstilles i flere Kredse, hvilket imidlertid har mange Omvalg til Følge.

3°. Deltagelsen i Valgene vilde antagelig blive større, idet alle vilde vide, at deres Stemmer havde Betydning, og samme Betydning, hvem de saa stemte paa. Derfor kunde man saa ogsaa med mere Føje end nu se bort fra de Vælgere, der ikke benyttede deres Valgret, da de ikke vilde kunne beråbe sig paa, „at det ikke kunde nytte“, eller at der ingen Kandidat havde været, med hvem de kunde samstemme.

4°. Noget af det ofte meget personlige ved Valghandlingerne og foregaaende Vælgermøder vilde falde bort, idet det for mange irriterende „enten—eller“ vilde blive afløst af et „baade—og“, der langt fra hidser dem saa meget mod hinanden, og det kan jo ikke nægtes, at det sjælden er de bedste Lidenskaber, der sættes i Bevægelse ved saadanne Lejligheder.

I det foregaaende er der nærmest gaaet ud fra Valg til de politiske repræsentative Forsamlinger; men den samme Valgordning vil selvfølgelig ogsaa kunne benyttes ved hvilke som helst andre Valg, hvor en større Mængde skal vælge flere, om der end mangan Gang kan være Anledning til at modificere Udførelsen noget. Naar det principielle fastholdes,

er der intet til Hinder for at foretage Ændringer i forskellige Retninger efter de ved enhver Lejlighed forefaldende Krav.

Efter at nu selve Principet er fremsat og dets Anvendelse antydet i al Almindelighed, vil det blive vist, hvorledes det i Praxis kan bruges ved vore Folketingsvalg og mulig ogsaa ved Landstingsvalgene. For Tydeligheds og Nemheds Skyld vil der i det følgende blive angivet bestemte Tal og bestemte Forholdsregler; men det følger af sig selv, at Systemet ikke lider noget Skaar, hvilke som helst andre Tal og Forholdsregler, der maatte skønnes at burde anvendes i Stedet. Ydermere vil det være naturligt, at der, hvilke Bestemmelser man end maatte tage, bliver gjort Ændringer i disse efter hver eller hver anden Folketælling i Henhold til dennes Udvisende, hvilket vil være betydelig lettere her, end det er under de nuværende Forhold. Altsaa Forslaget fremsættes som følger:

Landet deles i fire Hovedkredse foruden Færøerne, hvor Ordningen bliver som hidtil.

Første Hovedkreds: København med Omegn, begrænset af en Cirkel med Radius 2 à 3 Mil om København som Centrum. Denne Kreds bebos af ca. 65000 Vælgere*)

Anden Hovedkreds: Det øvrige Sjælland

*) Da jeg ikke har noget Materiale til at angive Folkemængden i Kredsene, er Vælgermængden benyttet, hvilken antagelig er temmelig proportional med Folkemængden.

med tilhørende Øer, Bornholm samt Laaland og Falster. Her ca. 105000 Vælgere.

Tredje Hovedkreds: Fyn med omliggende Øer samt den sydlige Tredjedel af Jylland med ialt ca. 100000 Vælgere.

Fjerde Hovedkreds: Det øvrige Jylland med ca. 100000 Vælgere.

Fra første Hovedkreds vælges 22, fra anden 34; fra tredje og fjerde hver 32 Folketingsmænd, ialt 120.

Efter det nuværende Vælgertal er der tildelt første Hovedkreds en Folketingsmand for meget; men da Hovedstaden er saa stærkt voxende, vil Tallet snart kunne blive passende eller endda for lille.

Hver Hovedkreds deles i et passende Antal Enkeltkredse, som foreløbig kunne være de nuværende Folketingskredse, men som dog med Tiden bør ordnes saaledes, at de, uden Hensyn til Amtsgrænserne, komme til at ligge bekvemt om Valgstederne, hvad der nu ikke altid er Tilfældet.

Ved Valget bliver Fremgangsmaaden i første Omgang ganske i Lighed med de nuværende Folketingsvalg; Kandidaterne stille sig med deres Stillere (disse dog i et begrænset Antal) og have Ret til selv eller ved deres Stillere mundtlig at anbefale sig ligeoverfor Vælgerne, hvilke da ogsaa have Ret til at fremkomme med Spørgsmaal og Interpellationer. Efter den mundtlige Forhandling sker derimod som Regel ingen Kaaring, men man skrider strax til skriftlig Afstemning over alle de Kandidater, som ikke udtrykkelig have trukket sig tilbage. Dog kunne den eller de Kandidater, der ønske det, fordre en Kaaring foretaget for deres eget Vedkommende;

men denne Kaaring har ingen endelig Betydning, og skal kun være til Vejledning for Kandidaten selv, om han har nogen Stemning for sig.

I Modsætning til de nuværende Bestemmelser skal en Kandidat have Ret til, indenfor den samme Hovedkreds, at stille sig i flere Enkeltkredse, dog med den Indskrækning, at hvis han paa denne Maade erhoder flere oprindelige Stemmer end den fulde Kvotient ved det endelige Valg udgør, da ville disse overskydende Stemmer blive ugyldige, saa han ikke har Ret til at overføre dem paa nogen af de andre Kandidater, Dette for at forhindre noget der kunde ligne et Plebiscit.

Efter den skriftlige Afstemning meddeles der enhver Kandidat, som har erholdt 50 Stemmer eller derover, et Stemmebrev med Angivelse af det Antal Stemmer, der er faldet paa ham, og hvormed han altsaa møder til det endelige Valg.

Efter Valget i Enkeltkredsene sender enhver af disses Valgbestyrer Meddelelse om Udfaldet af Valget til Valgbestyrelsen for Hovedkredsen, der da har at foretage det fornødne til det endelige Valg, som Optællingen af Stemmerne, Fastsættelsen af den fulde Kvotient, Opstillingen af Kandidaterne i Følgeorden efter de paa dem faldne Stemmer m. v.

Valget i Hovedkredsen, som bliver det afgørende Valg, foretages et passende Antal Dage efter Enkeltkredsvalget, og dertil samles alle de Kandidater, der have erholdt Stemmebrev og afgøre Valget paa den i forrige Stykke angivne Maade. Den, der har færrest Stemmer, overfører altsaa først

sine Stemmer paa hvilken han vil af de andre Kandidater, derefter den, der har næstfærrest o. s. fr., saaledes at ingen har Lov til at fordele sine Stemmer paa flere, medmindre nogen derved opnaar over fuld Kvotient, da den overførende i saa Fald har Ret til at tilføre en anden de overskydende Stemmer. Hvergang der bliver tilført en Kandidat et Antal Stemmer, bliver dette Antal lagt sammen med dem, han havde iforvejen, og han bliver flyttet op imellem de to Kandidater, der have nærmest flere og færre Stemmer end han har af oprindelige og overførte tilsammen. Hvergang en Kandidat erholder et Stemmetal lig den fulde Kvotient, opføres han som valgt Folketingsmand, og der kan saa ikke overføres flere Stemmer paa ham. Naar man nu paa denne Maade er kommet op til de Kandidater, der have halv Kvotient, standses med Overføringen, og det Antal Folketingsmænd, der mangler, tages af dem, der have de fleste Stemmer, medens Resten, som har over halv Kvotient, opføres som Suppleanter i Nummerorden efter deres Stemmeantal.

Til Suppleanter vælges ialt et Antal, der er en Fjerdedel af Antallet paa Hovedkredsens samtlige Folketingsmænd, og hvis dette Antal ikke er naaet blandt dem, der have over halv Kvotient, men ikke ere blevne Folketingsmænd, saa vælge alle de, der have opnaaet fuld Kvotient, Resten af Suppleanterne blandt de øvrige folkekaarne Kandidater.

Valgklager fra Enkeltkredsvalgene, hvoraf der sandsynligvis ikke vil forekomme saa mange som ved den nuværende Ordning, skulle uopholdelig indgives til Hovedkredsens Valgbestyrelse, som da skal

lade Forholdene undersøge inden det endelige Valg og forelægge Resultatet for en Forsamling af alle de Kandidater, der have opnaaet et Stemmeantal af en Fjerdedel af Kvotienten eller derover. Denne Forsamling afgør da endelig ved Majoritetsbeslutning for hver enkelt Klages Vedkommende, om den er ubegrundet, eller om paagældende Stemmebrev skal erklæres ugyldigt, eller om dets Paalydende skal reduceres med indtil fire Gange saa mange Stemmer, som det urettelig har faaet for meget, eller endelig om der skal tillægges det saa mange Stemmer, som det urettelig har faaet for lidt.

Efter endt Valghandling meddeles der enhver Folketingsmand et Valgbrev med Angivelse af det Stemmeantal, hvormed han er bleven valgt, og hvilket Nummer i Rækkefølgen han har opnaaet. Suppleanterne erholde ligeledes deres Valgbreve med de samme Angivelser. Dør en af Hovedkredsens Folketingsmænd, nedlægger han sit Mandat, rejser bort eller faar andet Forfald i mere end to Maaneder, da træder iste Suppleant ind i Folketinget enten definitivt eller for en Tid. Efter iste Suppleant træder ved fornyet Forfald 2den Suppleant ind o. s. fr.

Hvis det samme Princip skal anvendes ved Landstingsvalgene, vil det nok paa Papiret komme til at se noget kombineret ud; men i Virkeligheden vil det vistnok ikke foraarsage mere indviklet og besværlig Forretningsgang end den, som er en Følge af den nuværende Valgordning, ligesom det er meget rimeligt, at der vil kunne findes en mere formaals-tjenlig Maade at gennemføre det paa, end den som her vil blive angivet. I ethvert Tilfælde vil Methoden

være langt mere rationel og derfor retfærdigere end den nuværende. I det følgende vil Fremgangsmaaden kun blive skitseret, da den ikke gør Fordring paa andet end at være mulig:

Ved Landstingsvalgene benyttes de samme Hovedkredse og Enkeltkredse som ved Folketingsvalget. Foruden 15 kongevalgte Medlemmer vælges der i hver af de fire Hovedkredse halvt saa mange Landstingsmænd som Folketingsmænd, altsaa 60, hvorved Landstinget kommer til at bestaa af ialt 75 Medlemmer foruden en fra Færøerne. Forholdet mellem Antallet af Folketingsmænd og Landstingsmænd bliver derved omtrent det samme som nu.

Hver Enkeltkreds deles i mindre Kredse, enten som nu i Sognekommuner eller hellere lidt større Smaakredse med 4 à 600 Vælgere i hver, i Byerne maaske lidt større paa 800 à 1000 Vælgere. I disse Smaakredse stemme saa Vælgerne af den almindelige Vælgerklasse hver paa en Valgmand, og af de saaledes valgte meddeles der enhver, som har faaet mindst 10 Procent af de afgivne Stemmer, et Valgmandsbrev, med Angivelse af det Antal Stemmer, hvormed han møder til Valget i anden Omgang. Dette Antal Stemmer skal være en Femtedel af de paa ham faldne Enkeltstemmer. Nogle Dage efter samles først alle de Vælgere, der høre til den højst beskattede Femtedel til Valgmandsvalg paa Enkeltkredsens Valgsted og vælge deres Valgmænd paa samme Maade, som foran nævnt, og disse Valgmænd erholde Valgmandsbrev lydende paa det fulde Antal Stemmer, der ere faldne paa dem.

Derefter træde begge Vælgerklassers Valgmænd

sammen i Enkeltkredsene og vælge hver med sit Antal Stemmer ud af deres egen Midte de Kandidater, som skulle møde i Hovedkredsen for at afgøre det endelige Valg. Dette Kandidatvalg i anden Omgang sker ligesom forhen angivet ved Overførsel af Stemmer fra dem, der have færrest Stemmer, til dem der have flere, og man standser her med Overføringen, naar alle Stemmerne ere samlede paa saa mange Hænder, som der iforvejen er bestemt at skulle møde Valgmænd ved det endelige Valg, idet der ikke her er nogen Grund til at sætte nogen højeste Grænse for Stemmetallet, undtagen maaske den, der erfaringsmæssig bliver den fulde Kvotient ved Valget i Hovedkredsen.

Til det afgørende Valg i Hovedkredsen møde saa endelig alle de Kandidater, der som anført have erholdt Udnævnelsen ved Valget i anden Omgang i Enkeltkredsene. Dette er jo et iforvejen bestemt Antal og de medføre alle de oprindelige Stemmer fra begge Vælgerklasserne. De afgøre nu Landstingsvalget for Hovedkredsene akkurat paa samme Maade som ved Folketingsvalgene, dog vil det være rimeligt her at foretage Valget af de manglende Suppleanter paa en anden Maade, da Betydningen af Suppleantvalget er større, fordi Landstingsmændenes Mandater gælde i otte Aar. Sættes Antallet af Suppleanter her til at være det halve af Landstingsmændenes Antal, og er der ved det egentlige Valg allerede valgt nogle Suppleanter, saa kan man udfinde en ny Kvotient ved at dividere Restantallet af Suppleanter ind i Antallet af Vælgerstemmer og med denne nye Kvotient som fuld Kvotient foretage

Valget paa samme Maade som tidligere, dog med den Forskel, at de allerede valgte Landstingsmænd og Suppleanter først afgive deres Stemmer (naturligvis kun de oprindelige) og dernæst de ikke valgte Kandidater fra neden som forhen.

Det vil ved et saadant Landstingsvalg ganske bero paa Deltagelsen i Valgene, hvilken Vælgerklasse der vil faa mest Indflydelse paa det endelige Udfald; deltage de lige meget vil deres Indflydelse ogsaa blive den samme, idet Stemmetallet fra den almindelige Vælgerklasse bliver delt med fem, og Antallet af Vælgerne i denne er fem Gange saa stort som i den højst beskattede Vælgerklasse. Tager man derimod kun den højst beskattede Sjettedel, Syvendedel eller mindre, skal selvfølgelig ogsaa Stemmeantallet fra den almindelige Vælgerklasse deles med 6, 7 eller mere.

Det ses let, at naar saaledes hver Kandidat bibeholder de paa ham faldne og overførte Stemmer fra Valget i anden Omgang, og anvender deres Sum ved det endelige Valg, saa har man ogsaa her gennem to Mellemlid bevaret alle de afgivne Enkeltstemmer efter deres iforvejen bestemte Værdi, ligesom at Valget ogsaa ved denne dobbelte Overføring bliver et sandt Udtryk for Vælgerkorpsets Stemning, idet alle Stemmer faa Gyldighed og paa det nærmeste samme Gyldighed.

For at se hvor meget Besvær et saadant Landstingsvalg vil volde, hvorledes det i det hele vil stille sig, kan man tænke sig et Valg i den største Hovedkreds Sjælland med Laaland-Falster etc. Der er 31 Folketingskredse foruden de, der tænkes at ville gaa fra til iste Hovedkreds, og ca. 105000 Vælgere. Under den Forudsætning, at Smaakredsene faa en Middelstørrelse af 500 Vælgere, bliver

der altsaa 210 Smaakredse, eller ca. 7 til hver Enkeltkreds. Lad der vælges 3 Valgmænd i hver Smaakreds, bliver Tallet af Valgmænd fra den almindelige Vælgerklasse til Valg i anden Omgang 21; lad os endvidere antage, at 80 Procent af Vælgerne have afgivet deres Stemmer, saa er dette 400 Stemmer eller 80 Valgbrevsstemmer for hver Smaakreds, eller i Gennemsnit 26 à 27 for hver Valgmand. De højst beskattede Vælgere ville sandsynlig ikke sprede deres Stemmer paa saa mange Valgmænd, og for saa vidt disse Vælgere ligeledes møde i et Antal af 80 Procent, ville deres Valgmænd som Middeltal have noget højere Stemmetal. Antages der af denne Vælgerklasse at vælges 10 à 15 Valgmænd, vil Antallet af de Valgmænd, der møde til Valg i anden Omgang, ikke blive mere end 30 à 40, og antage vi, at der af deres Midte skal vælges 8 til at møde til Valget i Hovedkredsen, vil et saadant Valg ikke kunne staa længe paa eller volde noget Besvær. Antage vi, at der altsaa til Valget i Hovedkredsen møde som Gennemsnit 8 Kandidater for hver Enkeltkreds, bliver deres samlede Antal $8 \times 31 = 248$, af disse komme mindst de 17 til ikke at afgive deres Stemmer, hvorfor det bliver ialt højst 231, der komme til at stemme. Dette Tal er betydeligt mindre end det Antal, der nu møder til Valg i de større Landstingskredse, saa selv om Afstemningen med de mange Stemmer fra hver er en Del besværligere end Afstemningen pr. Hoved, saa kan den ikke være uoverkommelig. Og saa maa det erindres, at her er kun Tale om fire Hovedkredse, medens der nu er 11 Landstingskredse, og at der ved de nuværende Landstingsvalg maa møde mindst tre Gange saa mange Valgmænd og Vælgere, som der vilde komme til at møde ved den foreslaede Ordning, ikke at tale om, at Suppleringsvalgene, der nu temmelig hyppig finde Sted og fordre akkurat samme store og kostbare Apparat som de ordinære Valg, helt vilde undgaas.